

MUSEUM

Ons' Lieve Heer op Solder

MUSLIM. CHRISTIAN AND
A JEW
TRYING TO FIGURE OUT
GOD'S PLAN

Financieel jaarverslag 2019

Inhoudsopgave

Bestuursverslag 2019	3
Verslag van de Raad van Toezicht / Governance Code Cultuur	15
Geconsolideerde jaarrekening 2019	15
Geconsolideerde balans per 31 december 2019	16
Geconsolideerde staat van baten en lasten 2019	18
Geconsolideerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling.....	19
Toelichting op de geconsolideerde balans 2019.....	22
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten 2019.....	26
Prestatieverantwoording 2019.....	30
Overige toelichtingen	31
Bezoldiging bestuur en raad van toezicht.....	31
Nevenfuncties raad van toezicht.....	31
Overige gegevens	32
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	32

Bestuursverslag 2019

INLEIDING

Dit jaarverslag dient ter verantwoording van de meerjaren subsidie die Museum Ons' Lieve Heer op Solder ontvangt van de gemeente Amsterdam, via het Amsterdams Fonds voor de Kunst. Het bestuursverslag moet voldoen aan de inrichtingseisen van het handboek van het AFK.

Musea, zeker de instellingen die het nationale en internationale beleid op het gebied van kunst en cultuur willen volgen, moeten aan een steeds complexer wordend takenpakket voldoen. Die complexiteit wordt weerspiegeld in een nieuwe museum definitie waar in 2019 de internationale museumwereld zich over gebogen heeft tijdens de ICOM conferentie in Kyoto.

“Musea zijn democratiserende, inclusieve en meerstemmige ruimtes voor kritische dialoog over het verleden en de toekomst. Terwijl ze de conflicten en uitdagingen van het heden erkennen en aanpakken, houden ze artefacten en exemplaren in beheer voor de samenleving, bewaren ze uiteenlopende herinneringen voor toekomstige generaties en garanderen ze gelijke rechten en gelijke toegang tot het erfgoed voor alle mensen.

Musea hebben geen winstoogmerk. Ze zijn participatief en transparant en werken in actief partnerschap met en voor diverse gemeenschappen om inzichten in de wereld te verzamelen, te bewaren, te onderzoeken, te interpreteren, te tentoonstellen met als doel bij te dragen aan de menselijke waardigheid, sociale rechtvaardigheid, wereldwijde gelijkheid en planetair welzijn.”

BRON: MUSEUMCONTACT [HTTPS://MUSEUMCONTACT.NL/ARTIKELEN/ICOM-KONDIGT-NIEUWE-MUSEUMDEFINITIE-AAN](https://museumcontact.nl/artikelen/icom-kondigt-nieuwe-museumdefinitie-aan)

Deze definitie, nog altijd in wording, zal in 2020 uitgebreid bediscussieerd worden. Vanzelfsprekend heb ik nagedacht over hoe Museum Ons' Lieve Heer op Solder zich verhoudt tot deze definitie. Ik kwam tot de gedachte dat wij, natuurlijk op onze eigen bescheiden schaal, er best mee uit de voeten kunnen. Een aangename ontdekking en ik vroeg me af hoe het komt dat ons museum al min of meer in deze nieuwe definitie zou passen. De oorzaak is misschien te vinden in het feit dat wij sinds de opening van het nieuwe gebouw in 2015 nadenken over de vraag hoe wij als erfgoedinstelling *maatschappelijke relevantie* invulling kunnen geven. Ieder jaar komen we dichterbij het antwoord en ook in 2019 hebben we stappen gezet. Het aan elkaar verbinden van cultuureducatie en burgerschapsvorming is een belangrijke invulling. *Voices of Tolerance*, ons aanbod voor VMBO leerlingen, is volwassen geworden. Er komen spin-offs. Opvallend is de uitstraling en het netwerk dat ontstaan is vanuit *Voices of Tolerance*, bestaand uit leerlingen, kunstenaars, sleutelfiguren uit politiek en entertainment, docenten, stakeholders en mijzelf. Daardoor is het programma zo inspirerend en verbinden wij diverse gemeenschappen om samen tot een beter inzicht te komen.

Onze organisatie ontwikkelt mee en nieuwe mensen, nieuwe professionals geven een nieuwe dynamiek. We zijn er bovendien aan toe om ook ons eigen ondernemerschap verder vorm te geven. Ook daarin is in 2019 een grote stap vooruit gezet. Dankzij het hele team is 2019 een mooi en succesvol jaar geworden en daarvoor wil ik iedereen heel hartelijk danken.

Birgit Büchner
Directeur-bestuurder

UNIEK ERFGOED VOOR - EN IN - AMSTERDAM

Museum Ons' Lieve Heer op Solder is een uniek historisch huis in de oude binnenstad van Amsterdam, midden op de Wallen. Op de bovenste verdiepingen van het ogenschijnlijk vrij gewone grachtenpand is een katholieke zolderkerk uit de zeventiende eeuw bewaard gebleven. Het monument vormt voor meer dan 110.000 bezoekers per jaar de reden om Museum Ons' Lieve Heer op Solder te bezoeken. Deze zolderkerk vertelt een bijzonder stuk Nederlandse geschiedenis in Amsterdam. In 1888 werd de huiskerk gered van de sloop en is sindsdien museum.

MISSION STATEMENT

- Museum Ons' Lieve Heer op Solder heeft als missie het levend houden van het cultureel en religieus erfgoed van katholiek Amsterdam door middel van het actief beheren van het gebouw Oudezijds Voorburgwal 40 en met name de daarin aanwezige zolderkerk en de daaraan gekoppelde collectie voorwerpen van kunst en kunstnijverheid.
- Het museum wil een gastvrije en inspirerende ontmoetingsplek zijn waar bezoekers kennis kunnen nemen van de waarden van het museum: een plek waar interactie en het delen van ervaringen mogelijk zijn.

Het museum heeft voor de kunstenplanperiode 2017-2020 twee nieuwe punten geformuleerd om de mission statement actueel te houden. Ze worden gehanteerd als toevoegingen:

- Museum Ons' Lieve Heer op Solder wil een maatschappelijk relevante rol spelen en het erfgoed dat het beheert daartoe onderzoeken en inzetten.
- Het museum wil werken aan een netwerk in de stad, waarin religieuze gebouwen, collecties en kennisinstituten verbonden worden.

Het museum is een Stichting met een ANBI status. De bestuurder was in 2019 mw. drs. B.S.H.H. Büchner. De Stichting heeft een onbezoldigde raad van toezicht en een directeur bestuurder. De samenstelling van de raad van toezicht op 31 december 2019 was als volgt:

- Dhr. drs. F.W.J. Holterhues, voorzitter
- Dhr. M.W. Meijer
- Dhr. drs. D.J. Slot
- Mw. mr. S. Karadag
- Mw. drs E. Stoop

In de periode 2008–2015 heeft Museum Ons' Lieve Heer op Solder het monument en de zolderkerk geheel gerestaureerd en heringericht. Het historische huis van koopman Jan Hartman, die in de zeventiende eeuw een complete katholieke huiskerk bouwde op de bovenste verdiepingen, is in goede staat. Het geheel is teruggebracht naar de historische context. Het erfgoed van Ons' Lieve Heer op Solder vertelt het verhaal van katholieke Amsterdammers die als gevolg van de reformatie hun geloof in huiskerken moesten uitoefenen.

In het nieuwe deel van het museum wordt de verbinding met de actualiteit gelegd, vanuit educatieve programma's en vanuit collectie. De onderwerpen religieuze diversiteit en tolerantie worden verbonden aan het verhaal van de huiskerk. De Code Culturele Diversiteit en Inclusie speelt een centrale rol in het ontwikkelen van het aanbod. Dat betekent dat verbinding gelegd wordt met nieuwe doelgroepen in de stad en ook steeds vaker met partners in het land.

Museum Ons' Lieve Heer op Solder is van cultureel belang voor en in Amsterdam. Het unieke erfgoed van wereldklasse draagt bij aan het hoogwaardige culturele aanbod van de stad en ontsluit voor een breed publiek de bijzondere geschiedenis van katholiek Amsterdam. Religieuze diversiteit is altijd een onderdeel geweest van Amsterdam en is dat ook vandaag de dag. Op deze manier wil Museum Ons' Lieve Heer op Solder een bijdrage leveren aan de sociale cohesie in de stad.

TENTOONSTELLINGEN

Het museum werkt op tentoonstellingsgebied vanuit twee programma's, waarbij het gaat om het verbinden van collecties en actualiteit. In *Inspired by tolerance* ligt de nadruk op werk en collecties van hedendaagse kunstenaars en in *Hedendaags Verleden* staat de eigen museale collectie centraal. In 2019 waren de volgende tijdelijke tentoonstellingen te zien.

Art Stations of the Cross van 6 maart t/m 22 april

Rondom Pasen vond de Amsterdamse editie *Art Stations of the Cross* plaats. De 14 kruiswegstaties uit het lijdensverhaal van Jezus werden verbeeld door moderne kunstwerken op 14 plekken in Amsterdam. In Ons' Lieve Heer op Solder was werk te zien van Jan Tregot. De Kruisafname van Tregot was een schokkend kunstwerk dat geplaatst werd in een installatie met een middeleeuwse piëta uit onze eigen collectie. Thematisch waren de werken verbonden als uitingen over geweld, religie, verlies en troost. Daarbij werd de vraag gesteld wat er gebeurt met religieus erfgoed als dat niet meer functioneert binnen de kerk of een gelovige gemeenschap. In het museumcafé was een bijzondere serie van veertien prenten van Cornelis de Bruin (1870-1940) te zien. Een primeur want deze kruiswegstatie uit eigen collectie werd nooit eerder getoond.

A Muslim, a Christian and a Jew van 16 mei t/m 2 december

De tentoonstelling met werk van de Israëliische kunstenaar Eran Shakine werd geopend door Rutger Groot Wassink in aanwezigheid van de kunstenaar. Shakine maakte *life* het schilderij *A Tunnel of Love*. Deze internationale tentoonstelling kwam tot stand in samenwerking met het Joods Museum in Berlijn en werd een publiekslievelling. Internationale bezoekers aan het museum reageerden uitermate positief. Eran Shakine slaagt erin om publiek op een positieve en humoristische manier een spiegel voor te houden. De tentoonstelling had een grote uitstraling. Op 16 november 2019 is de kunstenaar op uitnodiging van de Gemeente Amsterdam opnieuw naar de stad gekomen om een kunstwerk te maken in de centrale hal van het stadhuis. Het werk *Searching for Love* zal daar drie tot zes maanden te zien zijn. Het museum heeft dit schilderij aangekocht. Eran Shakine gaf een workshop voor de jongeren in het talentenprogramma over graffiti en zijn werk in de serie *A Muslim, a Christian and a Jew*.

De Drie Wijzen van 14 december t/m 12 januari 2020

In de kerstperiode maakten we een nieuwe installatie van figuren uit de traditionele kerstgroep. De drie wijzen of koningen werden dit jaar uitgelicht. De beelden van de drie wijzen (uit de kerstgroepen) kregen een nieuwe context door ze te tonen tussen op doek geprojecteerde videobeelden van jongeren uit het talentenprogramma. Zij reflecteerden op de vraag *Wie zijn onze wijzen vandaag de dag? En wat is wijsheid?* Het publiek reageerde eveneens op deze vraag. De tentoonstelling werd geopend met een concert van het Amsterdams Andalusisch Orkest.

COLLECTIE

Nadat in voorgaande jaren het collectiedepot werd verhuisd naar een nieuw depot kon in 2019 de volgende stap gezet worden in het collectiebeleid. In samenwerking met de Rijkdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) werd een collectieanatomie samengesteld.

De collectieanatomie is een belangrijk hulpmiddel om de bestaande deelcollecties van het museum op de museale weegschaal te leggen en te toetsen op hun cultuurhistorische en maatschappelijke waarde, binnen de context en kernwaarden van Museum Ons' Lieve Heer op Solder en binnen het grotere geheel van de Collectie Nederland. De uitkomsten van dit waarderingsproces maken het mogelijk criteria op te stellen voor het beoordelen van collecties die particuliere verzamelaars aanbieden aan het museum.

Het nieuwe collectiebeleidsplan heeft tot doel om tot een verantwoorde kerncollectie te komen, die een afspiegeling is van de geschiedenis van Museum Ons' Lieve Heer op Solder, het historische huis en de kerk en een deel van de cultuurgeschiedenis van Amsterdam. Selectie aan de poort is daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Voor het eerst in jaren werd collectie aangekocht. Het betrof werk van de kunstenaar Eran Shakine.

ONDERWIJS EN TALENTONTWIKKELING

Jongerencommunity

Deze startte in maart 2019 met masterclasses en gesprekken met sleutelfiguren ten behoeve van het eindevent van *Voices of Tolerance* schooljaar 2018-2019. Veertien jongeren bleven na dit event betrokken en vormen sindsdien de jongerencommunity van het museum. Zij volgden in 2019 diverse workshops, deden mee aan allerlei activiteiten en hielpen mee in het museum bij verschillende events. Met iedere *Voice* zijn werkplannen gemaakt met daarin persoonlijke leerdoelen en gewenste talentontwikkeling.

Gerealiseerd zijn:

Workshops: *spoken word, speak-up, perform*, cameratechniek, fotografie.

Sleutelfigurengesprekken: minister Ingrid van Engelshoven, rapper Akwasi, rabbijn Lody van der Kamp, wethouder Marjolein Moorman en Job van Beekhoven van het OM.

Activiteiten: maken van de *Wall of Tolerance*, weerbaarheidstraining, Gebedshuizentour in film (Ons' Lieve Heer op Solder, Joods Cultureel Kwartier, Fatih Moskee), fotograferen Museumn8, maken van een video-installatie ten behoeve van de kerstexpo De Drie Wijzen.

Ondersteuning bij: eindevent op 10 april, opening exposities Eran Shakine en De Drie Wijzen, Museumn8.

Voices of Tolerance

Op 10 april vond het eindevent plaats van schooljaar 2018-2019, een afsluiting van een 5 maanden durend traject. Zo'n 225 leerlingen van 9 verschillende vmbo-scholen bezochten het museum en kregen daar een speciale *Tolerance-tour*, later volgden zij op school een workshop rond het thema tolerantie. Deze workshops werden gegeven door rolmodellen Massih Hutak, Gershwin Bonevacia, Des Balentien en Ikram El Messaoudi. In diverse masterclasses bereidde een geïnteresseerde groep leerlingen het event voor met performances, interviews en kleine optredens. Het event vond plaats in het Compagnietheater.

In november 2019 bezocht een nieuwe lichterling leerlingen van schooljaar 2019-2020 het museum voor de *Tolerance-tour*.

Gebedshuizentour

In 2019 is een pilot gestart voor een gebedshuizentour voor de bovenbouw van het basisonderwijs. Het K.S.B.W. fonds gaf hier een startsubsidie voor. Hiertoe zijn samenwerkingen aangegaan met het Joods Cultureel Kwartier en de Fatih Moskee. Ook is een klankbordgroep opgezet bestaande uit cultuurcoördinatoren en leerkrachten levensbeschouwing van vijf Amsterdamse basisscholen. Deze scholen denken mee over de aansluiting van de tour op burgerschapsvorming en het curriculum van de school en volgen met een groep een tour die op maat wordt samengesteld. De klankbordgroep kwam voor het eerst bijeen in november 2019.

Cijfers:

- Primair Onderwijs: 434 leerlingen (400 Amsterdam; 34 buiten Amsterdam)
- Rondleidingen voortgezet onderwijs: 1901 leerlingen (213 Amsterdam; 1688 buiten Amsterdam)
- Voortgezet onderwijs, scholieren zonder begeleiding: 750 (80 Amsterdam; 670 buiten Amsterdam)
- *Voices of Tolerance*: 485 (schooljaar 18-19: 225 - 2 activiteiten p/In; schooljaar 19-20: 260 -1 activiteit p/In)
- Audiotour Feest: 2095 (1350 Nederlandstalig; 745 Engelstalig)
- Familieactiviteiten: 212 (12 Pasen; 50 Sint; 150 Kerst)
- BSO: 30 (Amsterdam)
- Jongerencommunity-ProgrammaLab: 1 stagiair, 14 Voices, 19 activiteiten

ACTIVITEITEN / PROGRAMMERING

Museum Ons' Lieve Heer op Solder heeft in 2019 meegedaan met verschillende culturele evenementen voor een breed publiek. Het doel is om herhaalbezoek te stimuleren en buurtgenoten en Amsterdammers te interesseren. Er werd samengewerkt met diverse Amsterdamse instellingen zoals Red Light Jazz, De Oude Kerk, Monumenten en Archeologie. Een greep uit de jaarprogrammering:

Culturele evenementen voor een breed publiek

- Museumweek 8 t/m 14 april: instaprondeleidingen Art Stations of the Cross
- Panelgesprek: 14 april Religie en kunst, Jan Tregot in gesprek met de conservator
- Red Light Jazz, 7 juni: optreden Gideon Tazelaar Trio
- Uitmarkt, 26 augustus: Moodboards met plan M, interactie met publiek over tolerantie
- Museumnacht, met het pop-up koor en pubquiz
- Kerstconcert, met het Amsterdams Andalusisch Orkest

Familieprogrammering

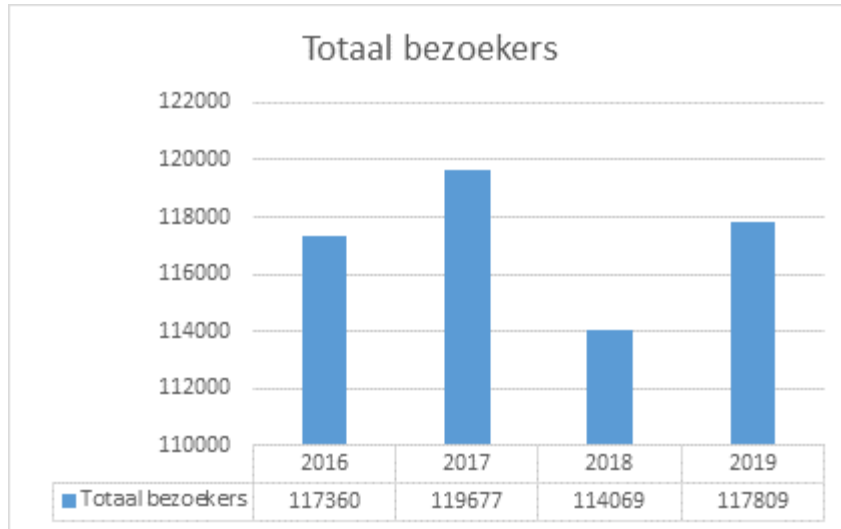
'Feest! Weet wat je viert', biedt families verdieping op de verschillende feestdagen. In het monument staat een wisselende collectie opgesteld, afgestemd op de speciale audiotour. Daarnaast waren er workshops, speurtochten en concerten met Pasen, Sinterklaas en Kerst.

Soldervieringen

Traditiegetrouw waren er in 2019 acht Soldervieringen, telkens de eerste zondag van de maand en twee kerstnachtsmissen. De katholieke missen worden gefaciliteerd door het museum en zijn gratis toegankelijk (behalve de kerstnachtsmissen). De missen zijn populair bij nationale en internationale bezoekers.

BEZOEKERS

Het Museum ontving in 2019 het aantal van 116.000 bezoekers. Een stijging ten aanzien van 2018 toen het museum 114.000 bezoekers ontving. Het aantal bezoekers blijft binnen de beoogde bandbreedte die gesteld werd tussen de 110.000 bezoekers en 120.000 bezoekers per jaar.

Het aantal bezoekers uit Amsterdam bleef gedurende 2019 op niveau als gevolg van diverse activiteiten gericht op de buurt en de stad. Het aantal museumjaarkaarthouders aan ons museum daalde dit jaar opnieuw. Een eenduidige verklaring is niet voorhanden aangezien het aantal volbetalende bezoekers wel stijgt. In 2020 wordt een nieuw bezoekersonderzoek ingezet om meer data te verwerven om zo beter inzicht in ons merk en de bekendheid ervan te krijgen. De internationale bezoeker aan Amsterdam wist Museum Ons' Lieve Heer op Solder goed te vinden en gaf het bezoek een zeer hoge waardering.

MARKETING EN COMMUNICATIE

Rondom de drie tentoonstellingen zijn persberichten verspreid. Er zijn twee outdoor campagnes gemaakt waarbij affiches in de stad zijn verspreid. Posters, ansichtkaarten en publieksbegeleiding zijn ingezet. Dit leverde een verhoging van de bezoekersaantallen in het voorjaar op.

Een greep van uitingen in de pers:

- Algemeen Dagblad, 28 maart 2019, Kruisweg door Amsterdam
- Katholiek Nieuwsblad 10 mei 2019: Eran Shakine "A Muslim, A Christian and a Jew" artikel over deze nieuwe expositie
- Nederlands Dagblad 16 mei: Eran Shakine "A Muslim, A Christian and a Jew" artikel over deze nieuwe expositie
- Het Parool 22 mei 2019: Eran Shakine "A Muslim, A Christian and a Jew" artikel over deze nieuwe expositie
- Museumtijdschrift 27 mei: Agenda-item Eran Shakine "A Muslim, A Christian and a Jew".
- Uitkrant Juni: Agenda-item Eran Shakine "A Muslim, A Christian and a Jew".
- The Weekender Juni 2019: Ons' Lieve Heer op Solder als tip in dit Duitse magazine. Met prachtig artwork van het monument
- Het Parool 14 november: Finissage Eran Shakine in het Stadhuis

Publicaties:

- Het museum publiceerde bulletin Het Haantje in een nieuwe magazinevorm die gedrukt en verspreid werd in een oplage van 1500 stuks.
- De conservator R. Schillemans publiceerde 'The Infancy of Jesus and Religious Painting by Gerard de Laresse' in het Journal of Historians of Netherlandish Art, vol. 12, nr.1, pp. 1-35.
- 'Religieuze tekeningen door Jacob de Wit in Museum Ons' Lieve Heer op Solder' in Delineavit et Sculpsit 45 (juli 2019), pp. 24-45.

ORGANISATIE, CODE FAIR PRACTICE, CODE CULTURELE DIVERSITEIT

In 2019 werd de organisatie versterkt met nieuwe functies en is de samenwerking met het Amsterdam Museum (AM) ontvlochten. Daartoe werd in het tweede kwartaal definitief besloten. Met betrekking tot de dienstverlening van AM werd duidelijk dat Museum Ons' Lieve Heer op Solder meer gebaat is bij eigen diensten op het gebied van financiën, ict, telefonie, gebouwbeheer en boekingen. De ontvlechting is in 2019 uitgevoerd. In de eigen organisatie is een nieuwe functie manager Financiën en HR gecreëerd en een nieuwe functie medewerker Boekingen en Reserveringen.

Het team Publiek en Faciliteiten kreeg een nieuwe manager die ook verantwoordelijk is voor het museumcafé. Het team Educatie werd versterkt met een nieuw hoofd en een extra educator. Een en ander had geen gevolgen voor het organogram, de structuur van de organisatie blijft onveranderd. Eind 2019 telde het museum 25 medewerkers in loondienst, 18fte.

Er vond op 19 juni overleg plaats met de personeelsvertegenwoordiging waarin alle lopende zaken werden besproken. Twee keer vond in 2019 een algemene personeelsbijeenkomst plaats waarbij alle medewerkers aanwezig waren en het beleid werd toegelicht. Op 29 oktober volgde op deze bijeenkomst het jaarlijkse personeelsuitje en diner.

Conservator van het museum Robert Schillemans was op 1 april 2019 maar liefst 25 jaar in dienst, wat met een feestelijke lunch gevierd werd.

Code Fair Practice

Deze wordt gehanteerd. In deze code staan gelijke kansen en een eerlijke beloning centraal. In 2016 is de overgestapt gemaakt van een eigen personeelshandboek naar de cao voor rijksmusea. Deze cao wordt gevolgd op alle punten, behalve voor de pensioenregeling. Het functiehandboek van de Nederlandse Museum Vereniging en de bijbehorende inschaling worden gehanteerd. Alle medewerkers en functies worden in principe uitbetaald. Er is een klein aantal vrijwilligers voor additionele werkzaamheden.

Vanuit de Code Culturele Diversiteit en Inclusie streven wij op het gebied van personeel verbetering na. Een zijn een aantal medewerkers met een bi-culturele achtergrond. Er zijn enkele medewerkers met een niet-westerse achtergrond. Er is een goede verhouding tussen mannen, vrouwen, leeftijd en LHBTQ+. In 2019 is een nieuwe manager aangesteld met een niet-westerse culturele achtergrond, passend bij ons beleid om als team een afspiegeling te zijn van de samenleving. In de werving- en selectieprocedures houden we hier rekening mee.

SAMENWERKING

Voor de ontwikkeling van diverse programma's werken we samen met andere culturele instellingen. In de *Gebedshuizentour* participeert het Joods Cultureel Kwartier en de Fatih moskee.

Voices of Tolerance is een netwerk van samenwerkingsverbanden tussen scholen, workshopdocenten en culturele instellingen en kunstenaars en krijgt een landelijke uitstraling. Het LKCA ondersteunt de ontwikkeling van het programma tot erkend programma voor burgerschapsvorming. Samenwerking en kennisdeling tevens met Mocca.

In 2019 kwam in samenwerking met de gemeente Amsterdam een bijzondere tentoonstelling in de centrale hal van het stadhuis tot stand. Vanuit Kunst en Cultuur en het departement Sociale Zaken en Diversiteit hebben wethouders Groot Wassink en Meliani ons uitgenodigd een werk van Eran Shakine te plaatsen. Het werk, de visie en de uitstraling kregen grote waardering.

Er is in 2019 gewerkt aan een samenwerking met hoger en wetenschappelijk onderwijs vanuit de wens om ons erfgoed actief open te stellen voor onderzoek. De gesprekken met de VU en de Reinwardt Academie hebben eind 2019 geleid tot concrete afspraken over samenwerken. Deze zijn opgenomen in het nieuwe ondernemingsplan.

Er is een goede samenwerking in de buurt met diverse culturele instellingen. De denktank richt zich op vraagstukken rondom de regie in de buurt en de manier waarop kunst en cultuur een bijdrage kunnen leveren aan een leefbaar centrum. Hierover zijn tevens gesprekken gevoerd met de gemeente.

INTERNATIONAAL

Twee internationale projecten waren in 2019 te zien in Museum Ons' Lieve Heer op Solder: *Art Stations of the Cross* en *A Muslim, a Cristian and a Jew*. Beide projecten hebben als doel om vanuit kunst en cultuur een uitspraak te doen over religie en de samenleving.

Het museum is sinds 2018 lid van de *Sites of Conscience* een internationaal netwerk waarin historische *sites* kennis en ervaring uitwisselen. Het draait om de maatschappelijke relevantie van belangwekkende plekken wereldwijd en hoe deze hun betekenis kunnen inzetten. Het programma *Voices of Tolerance* werd tijdens de Europese kennis dag in Charleroi gepresenteerd

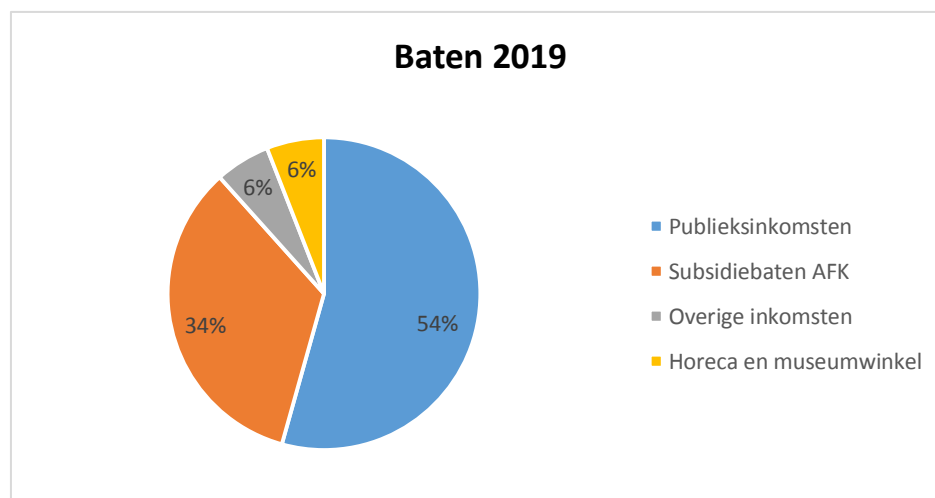
De bestuurder was aanwezig bij de vierjaarlijkse ICOM conferentie in Kyoto waar een nieuwe museumdefinitie centraal stond. Deze nieuwe definitie stelt de huidige bij en voegt nieuwe eigentijdse doelstellingen toe. Zichtbaar wordt de grote diversiteit van de taken die aan culturele instellingen worden toegedicht.

BEDRIJFSVOERING

Inkomsten

Museum Ons' Lieve Heer op Solder is een ondernemende organisatie en genereerde in 2019 opnieuw meer dan één miljoen euro aan eigen inkomsten. Het museum ontving € 599.333 exploitatie subsidie via het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK), en genereerde € 1.162.050 eigen inkomsten, waarvan € 957.206 directe entreegelden. Het eigen-inkomstenpercentage zit daarmee op 66%, ruim boven de, door de gemeente Amsterdam en AFK vastgestelde, norm van 25%.

Het positieve resultaat van 2019 bedroeg in totaal € 45.282. Een deel van dit bedrag, namelijk € 20.282 wordt gedoteerd aan de algemene reserve. De bestuurder heeft in december 2019 besloten € 25.000 van het resultaat over 2019 te bestemmen voor de aankoop van een twee kunstwerken van Eran Shakine in 2020, die ingezet zullen worden voor, onder andere, educatieve doeleinden.

Het museum zet zich in om zoveel mogelijk additionele eigen inkomsten te genereren. De museumwinkel wordt ieder jaar verder ontwikkeld. Deze *selfservice shop* in de entree van het museum heeft sinds 2016 een stijgende omzet laten zien, de omzet over 2019 bedroeg iets meer dan € 93.000,- .

De opdracht voor museumcafé was om in 2019 het verlies te stoppen en kostenneutraal te eindigen. De nieuwe manager die begin 2019 werd aangesteld is hierin geslaagd. De balans tussen inkoop en verkoop werd verbeterd. Er waren meer evenementen die zorgden voor meer inkomsten. Het nettoresultaat voor 2019 bedroeg € 68.648,-

Museum Ons' Lieve Heer op Solder verstrekt geen vrijkaarten. Wanneer een ruimte verhuurd wordt, is de toegangsprijs tot het museum in de huurprijs opgenomen. Bij eigen openingen en ontvangsten is de toegang voor genodigden gratis.

Het museum heeft in 2019 financiële ondersteuning geworven voor verschillende projecten:

- Een aanvraag in de regeling projectsubsidies innovatie werd door het AFK gehonoreerd, toegekend in 2018, maar loopt door in 2019 bedrag: € 37.000,-
- Wel werd een aanvraag gedaan bij het SOS fonds voor een jongerenconferentie die werd toegekend voor een bedrag van € 30.000,-
- KSBW ondersteunde de pilot voor de gebedshuizentour met € 5000,-
- De presentatie De Drie Wijzen werd gesponsord door Nieuw Leven Facility Group met € 5.000,-
- Er werd verder gewerkt met strategie en beleidsvorming voor het werven van nalatenschappen, het traject zal in 2020 vervolgd worden.

Risico analyse en beheersing

De afgelopen jaren zijn diverse risico's uitgebreid besproken en onderzocht. Zo werd in 2018 een audit op het gebied van veiligheid en risico's uitgevoerd door een commissie van verzekeraar Aon Risk Solutions, Aon Broking | Property & Risk Control. Een breed scala aan veiligheidsaspecten zijn grondig bekeken. Onze voorzieningen werden als ruim voldoende beoordeeld. Ook financiële risico's werden onder de loep genomen. Geconcludeerd werd dat het weerstandsvermogen / de algemene reserve van het museum passend is. Een veel gehanteerde regel geeft aan dat het eigen vermogen tenminste 15% van de vaste lasten zou moeten bedragen. De vaste lasten in de begroting 2019 bedragen € 1.533.000,-. Zodoende komt 15% van dit bedrag uit op € 230.000,-.

MEERJAREN ONDERHOUD

De zorg voor het bijzondere historische huis met de zolderkerk zijn een kerntaak van de Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder. Het rijksmonument is uniek in de wereld en van groot belang voor de geschiedenis van de stad. Het is de enige zolderkerk die ongeschonden bewaard is gebleven. Nergens kan de situatie uit de zeventiende eeuw zo goed beleefd worden als in dit monument. Behoud voor toekomstige generaties én het monument opstellen voor publiek vergt een grote inspanning op het gebied van onderhoud en restauratie. Daarom wordt jaarlijks een inspectie uitgevoerd door monumentenwacht waardoor aandachtspunten altijd goed gemonitord worden. Dankzij de uitgebreide restauratie uit 2015 is het monument in goede staat van onderhoud.

In 2019 is gewerkt aan een nieuw meerjarenonderhoudsplan (MJOP) met als doel een update naar de situatie van twee hoofd gebouwen en een monumentaal kantoorhuisje. Onderhoud aan het entreegebouw is toegevoegd. Dit gebouw heeft een staat van nieuwbouw en had al een eigen onderhoudsplan. Op de lange termijn zijn met name technische kosten te verwachten.

In 2019 werken we nog volgens de twee MJOPs vanuit het gemiddelde bedrag dat berekend is voor beide gebouwen van € 146.500.

De werkelijke uitgaven in 2019 bedroegen € 86.089 hetgeen betekent dat er een bedrag van € 60.411 gedoteerd wordt aan de voorziening Groot Onderhoud. Het saldo van de voorziening per 31 december 2019 staat na onttrekking op: € 309.858. Hiermee blijft de voorziening op peil, dit wordt onderschreven door de keuringen en inspecties. Er zijn geen achterstanden in het groot onderhoud.

Voorziening groot onderhoud

Exploitatie	2019
Begroting - Geplande uitgaven onderhoud MOP	146.500
Werkelijke uitgaven	86.089
<hr/> Resultaat MOP	<hr/> 60.411
Balans	2019
Voorziening MOP begin boekjaar	249.447
Resultaat MOP	60.411
<hr/> Voorziening MOP einde boekjaar	<hr/> 309.858

Opvallende werkzaamheden op gebied van onderhoud:

Eind 2019 is het zijdak van het monument hersteld met nieuwe dakpannen en zijn de valhaken en bliksemafleiding bevestigd.

VOORUITBLIK 2020

Begin 2020 wordt het nieuwe ondernemingsplan ingediend voor de vierjaarlijkse subsidie periode 2021-2024 bij het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK). Voor onze organisatie is dat een belangrijke ondersteuning voor de exploitatie en programma's. Begin februari wordt de aanvraag ingediend en in juni wordt bekend hoe de aanvragen voor Amsterdam beoordeeld zijn. Het ondernemingsplan vormde de aanleiding om de ambities voor de komende jaren goed te beschrijven en alle teams hebben eraan meegewerkt. Zo is het echt een plan dat breed gedragen wordt en haalbaar is qua uitvoering. We starten dit jaar met de eerste pilot in *Hedendaags Verleden*. Een doopvont uit onze eigen collectie komt naar het museum. Het object is afkomstig uit de voormalige kerk De Liefde. Deze kerk, ontworpen door Pierre Cuypers voor de parochie rondom de Bilderdijkstraat, was de opvolger van een veel ouder kerkje dat eveneens De Liefde heette. Dat was een tijdgenoot van onze huiskerk in de achttiende eeuw. Een kleine katholieke statie, maar buiten de Amsterdamse veste, dat wil zeggen enigszins buiten de grenzen van de stad. De Liefde werd gebouwd voor de werkers die daar aan de stadsuitbreiding werkten. Het marmeren deel van het doopvont is het enige uit de inventaris dat is overgebleven van deze kleine kerk en kreeg een plaats in de grotere opvolger van de kerk. Om mooi in de nieuwe kerk te passen ontwierp Art Deco edelsmit Nico Witteman een ornamentale gewelfde koperen deksel voor de oude marmeren schelp. In de zomer van 2020 zijn wij het volgend decor voor het doopvont. We zullen stil staan bij de betekenis van dopen, maar ook bij de levensloop van het doopvont. We gaan in op de vraag *Wat is de betekenis van religieus erfgoed? Wat zegt een voorwerp ons buiten de oorspronkelijke context?* Wij zijn ervan overtuigd dat de rijkdom aan verhalen en de prachtige voorwerpen relevant zijn en blijven. Het is in toenemende mate onze taak om die relevantie te duiden en voor het voetlicht te brengen.

En in 2020 staan we als bedrijf weer zelf aan het roer. De ontvlechting met het Amsterdam Museum is gerealiseerd en we hebben verschillende diensten gunstig kunnen aanbesteden. Het geeft ons energie om de taken zelf op te pakken en te verbeteren. Al met al kijken we naar een periode van ontwikkeling, onderzoek en verandering. Museum Ons' Lieve Heer op Solder is en blijft een unieke plek in Amsterdam en met een vitale organisatie maken we van 2020 ook weer een mooi jaar.

BEGROTING 2020

Staat van baten en lasten	Begroting 2020
Publieksinkomsten (entreegelden)	906.750
Subsidie AFK	599.332
Overige inkomsten	347.942
Totaal overige inkomsten	1.854.024
Personeelskosten	1.165.710
Huisvestingskosten	322.000
Algemene kosten	135.058
Collectiekosten	99.400
Marketing	37.000
Educatie, tentoonstellingen, activiteiten	87.632
Onvoorzien	7.224
Totaal lasten	1 854 024
Resultaat	-

Amsterdam, 16 maart 2020

Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder,
mw. drs. B.S.H.H. Büchner - Directeur-bestuurder

Verlag van de Raad van Toezicht / Governance Code Cultuur

De raad van toezicht is actief betrokken bij de bewaking van de Governance Code Cultuur en ruimt tijd in voor reflectie en zelfevaluatie. Nevenfuncties worden ieder jaar besproken en in kaart gebracht om belangenverstrengeling te voorkomen. De raad van toezicht vergaderde in 2019 vijf keer, te weten op 27 maart, 4 april, 25 juni, 31 oktober en 10 december.

De voorzitter en de bestuurder overleggen maandelijks over de lopende zaken. Het contact is naar tevredenheid en verloopt in harmonie. Er is in 2019 een goede betrokkenheid en een nieuw evenwicht ontstaan na het aantreden van twee nieuwe leden en de overgang van een bestuur naar een raad van toezicht in 2018.

De raad van toezicht keurde de jaarrekening voor 2018 goed en ging in gesprek met de accountant. Aan de orde kwamen verbetering van de financiële rapportage en de planning rondom de jaarrekening.

De raad van toezicht besprak het jaarplan 2019 met de bestuurder en concludeerde dat er veel ambities liggen met betrekking tot de ontwikkeling en realisatie van nieuwe programma's voor educatie en tentoonstellingen. Er werd een concrete afspraak gemaakt met de bestuurder voor de verbetering van de exploitatie van het museumcafé.

De raad van toezicht besprak met de bestuurder de samenwerking Amsterdam Heritage Museums en gezamenlijk werd geconcludeerd dat deze niet meer functioneerde zoals destijds bij de oprichting geformuleerd werd. Het idee was om diverse musea in Amsterdam samen te brengen en zo een meerwaarde te genereren op inhoudelijk én bedrijfsmatig niveau. De groei van het aantal deelnemende musea is echter niet tot stand gekomen. De laatste jaren bestond de samenwerking nog slechts uit twee partners die vooral in de backoffice verbonden waren. Gezien de toekomstplannen van het Amsterdam Museum en Museum Ons' Lieve Heer op Solder en de verschillen in omvang, leverde de samenwerking niet langer een meerwaarde op. De bestuurder werd geadviseerd de ontvlechting in samenspraak met het Amsterdam Museum te realiseren en de consequenties van de ontvlechting voor de eigen organisatie in kaart te brengen.

In 2019 kwam, met het oog op de nieuwe beleidsperiode waarvoor begin 2020 een nieuw ondernemingsplan gereed moet zijn, de toekomstvisie van het museum op de agenda. Het museum werkt sinds de heropening aan nieuwe programma's. Deze leveren goede resultaten op en onderbouwen de relevantie van het museum. In een visiestuk van de bestuurder werden vier kernwaarden beschreven die de komende jaren centraal zullen staan: vrijheid van geweten, katholiek erfgoed, de religieus diverse stad en het historische huis. De raad van toezicht vond dit inspirerende waarden die goed reflecteren waar dit museum de komende beleidsperiode voor staat.

Al deze ambities vergen een grote inzet voor realisatie. De jaren 2019 en 2020 worden gezien als schakeljaren naar een beleidsperiode waarin groei mogelijk moet worden gemaakt. Het museum investeert in menskracht en professionalisering. Dit zal ook in de komende beleidsperiode doorgezet worden.

De raad van toezicht kijkt terug op een inspirerend jaar waarin belangrijk stappen gezet zijn in de ontwikkeling van het museum, zowel op inhoudelijk als op bedrijfsmatig gebied.

Amsterdam, 16 maart 2020

Namens de Raad van Toezicht,

Origineel getekend door:

Dhr. drs. F.W.J. Holterhues, voorzitter

Geconsolideerde jaarrekening 2019

Geconsolideerde balans per 31 december 2019

ACTIVA	31-dec-19	31-dec-18
Materiele vaste activa		
Oudezijds Vbw 40, Oude Huis	1	1
Heintje Hoeksteeg 26	1	1
Oudezijds Vbw 38, Nieuwe Huis	1	1
Heintje Hoekssteeg 23, depot	1	1
Inventaris: niet Kunstvoorwerpen	<u>24.278</u>	<u>20.250</u>
	24.282	20.254
Vlottende activa		
Voorraden	87.400	91.792
Vorderingen en overlopende activa		
Omzetbelasting	-	7.234
Te vorderen bedragen	76.753	152.837
Vooruitbetaalde posten	<u>29.523</u>	<u>33.178</u>
	106.276	193.249
Liquide middelen		
Spaarrekening korte termijn beschikbaar	660.661	660.477
Betaalrekening	343.946	131.226
Gelden onderweg	<u>58.790</u>	<u>9.972</u>
	1.063.398	801.675
	<hr/>	<hr/>
	1.281.356	1.106.970

PASSIVA

	31-dec-19	31-dec-18
Eigen Vermogen		
Algemene reserve	398.500	604.526
Bestemmingsreserve Continuïteit	225.000	-
Bestemmingsreserve Kunstaankopen	25.000	-
Bestemmingsreserve VOT	<u>7.500</u>	<u>-</u>
	656.000	604.526
Voorziening groot onderhoud	309.858	249.447
Kortlopende schulden		
Crediteuren	113.141	77.279
Omzetbelasting	1.236	-
Te betalen posten	27.110	21.918
Te betalen personeelsposten	67.363	57.831
Loonbelasting	41.576	34.954
Vooruit ontvangen bedragen	<u>65.072</u>	<u>61.015</u>
	315.498	252.997
	<u>1.281.356</u>	<u>1.106.970</u>

Geconsolideerde staat van baten en lasten 2019

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Baten			
Inkomsten	1.169.432	997.300	1.064.671
Subsidies	<u>599.333</u>	<u>599.332</u>	<u>583.008</u>
Totaal baten	1.768.765	1.596.632	1.647.679
Lasten			
Personeelskosten	1.131.473	1.035.600	1.064.894
Afschrijvingen	6.706		3.223
Huisvestingskosten	310.428	323.300	326.364
Algemene kosten	110.496	72.360	81.355
Collectiekosten	17.205	22.000	16.689
Marketing	21.673	23.000	24.339
Educatie, tentoonstellingen en activiteiten	119.310	103.500	123.290
Onvoorzien		<u>16.872</u>	
Totaal lasten	<u>1.717.291</u>	<u>1.596.632</u>	<u>1.640.155</u>
Resultaat	51.474	-	7.524
Resultaatbestemming:			
Mutatie bestemmingsreserve	32.500	-	-
Mutatie algemene reserve	<u>18.974</u>	<u>-</u>	<u>7.524</u>
Resultaat	51.474	-	7.524

Geconsolideerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder is voor onbepaalde tijd opgericht bij notariële akte per 1 juni 1887. De statuten zijn op 14 juni 2018 gewijzigd bij notariële akte. De Stichting KvK-nummer: 41197718 is een organisatie zonder winstoogmerk en is statutair en feitelijk gevestigd in Amsterdam.

De doelstelling van de Stichting is volgens artikel 3 van de op 14 juni 2018 gewijzigde statuten:

1. De stichting heeft ten doel het verzamelen, bewaren en tentoonstellen van zaken, welke betrekking hebben op het leven van Katholiek Amsterdam in het verleden, in het bijzonder het instand (doen) houden van het historische pand aan de Oudezijds Voorburgwal 40 en Heintje Hoekssteeg 26 en 28 te Amsterdam en van de daarin aanwezige schuilkerk; voorts het aldaar organiseren van uitvoeringen en tentoonstellingen, welke passen in het kader van het museum; het bestuur is bevoegd ook andere zaken van religieuze kunst uit het verleden voor de stichting te verkrijgen en het bestuderen van een en ander te bevorderen.
3. Zolang de stichting bestaat, zal zij ervoor zorg dragen dat voornoemd pand zoveel mogelijk onveranderd en ongeschonden bewaard blijft als een gedenkteken van de katholieke historie van Amsterdam.
4. De bestuursleden van de stichting vormen het bestuur van de te Amsterdam gevestigde stichting Stichting Amstelkring, voornoemd. De leden van de raad vormen tevens de raad van de te Amsterdam gevestigde, stichting Stichting Amstelkring, voornoemd.

Activiteiten

Mission Statement van het Museum Ons' Lieve Heer op Solder:

- het levend houden van het cultureel en religieus erfgoed van katholiek Amsterdam vanaf de 17de eeuw door middel van het actief beheren van het gebouw Oudezijds Voorburgwal 38 en 40 / Heintje Hoekssteeg 28 en met name de daarin aanwezige zolderkerk en de daaraan gekoppelde collectie voorwerpen van kunst en kunstnijverheid, en
- een gastvrije en inspirerende ontmoetingsplek zijn waar bezoekers kennis kunnen nemen van de universele waarden waar het museum voor staat en waar bezoekers ervaringen en kennis kunnen delen.

Het Museum Ons' Lieve Heer op Solder wil dit bereiken door:

- het optimaal toegankelijk maken en houden (fysiek en inhoudelijk) van het gebouw met de daarin aanwezige zolderkerk;
- het bewaren, presenteren en verzamelen van relevante kunstvoorwerpen, rituelen, verhalen en gebruiken;
- het onderhouden en zoeken van de dialoog met de katholieke wereld, het algemene publiek, educatieve instellingen en de buurt om hen actief te betrekken bij het museum en zijn missie;
- het organiseren van tentoonstellingen en andere activiteiten, en
- het doen van wetenschappelijk onderzoek.

Algemene grondslagen voor het opstellen van het financieel verslag

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 Organisaties-zonder-winststreven. De jaarrekening is opgesteld in euro's. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Consolidatiekring en geen enkelvoudige jaarrekening opgesteld

De groepsjaarrekening omvat naast de financiële gegevens van Stichting Ons' Lieve Heer op Solder ook die van Stichting Amstelkring, aangezien in de statuten van 14 juni 2018 van Stichting Amstelkring de volgende artikelen zijn opgenomen:

- Artikel 6 lid 1: Het bestuur bestaat uit het bestuur van de te Amsterdam gevestigde stichting thans genaamd Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder.
- Artikel 9 lid 2: De raad bestaat uit de raad van de eveneens te Amsterdam gevestigde stichting thans genaamd Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder.
- Artikel 14 lid 2: De vereffening geschiedt door het bestuur. Een eventueel batig saldo van de ontbonden stichting wordt uitgekeerd aan een door het bestuur na goedkeuring van de raad bij het besluit van ontbinding aan te wijzen algemeen nut beogende instelling met soortgelijke doelstelling, met dien verstande dat de in artikel 3 bedoelde panden dienen te worden overgedragen aan de stichting, Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder, voornoemd.

De enkelvoudige jaarrekening van Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder is materieel gezien gelijk aan de geconsolideerde jaarrekening, aangezien de museum panden op € 1,- zijn gewaardeerd, totaal dus € 4,-. Het eigen vermogen van de Stichting Amstelkring bedraagt eveneens € 4,- en zijn er geen baten of lasten. Daarom wordt afgezien van de verantwoording van de enkelvoudige jaarrekening van Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder.

Subsidie Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK)

De subsidie van het AFK over het boekjaar 2019 wordt definitief vastgesteld nadat de jaarrekening is overlegd. Deze subsidie is vooruitlopend op de definitieve vaststelling geheel als bate verwerkt.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Materiële Vaste Activa Panden

De museum panden Oudezijds Voorburgwal 40, Oudezijds Voorburgwal 38, Heintje Hoekssteeg 23 en Heintje Hoekssteeg 26 te Amsterdam zijn eigendom van de Stichting Ons' Lieve Heer op Solder. De panden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus afschrijvingen. Ultimo 2015 zijn alle panden volledig afgeschreven en bedraagt de boekwaarde € 1,-. Voor het groot onderhoud wordt een voorziening gevormd in lijn met het Meerjaren Onderhoud Plan (MOP).

Inventaris en kunstverzameling

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs minus afschrijvingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage van de verkrijgingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. De kunstvoorwerpen worden op nihil gewaardeerd.

Overige activa en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn nagenoeg gelijk aan de nominale waarde bij een lage rentestand en korte looptijd. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde en staan ter vrije beschikking tenzij anders toegelicht. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Bestemmingsreserves

Een deel van het eigen vermogen is als bestemmingsreserve afgezonderd en is daarmee niet vrij besteedbaar. Zo wordt een bestemmingsreserve aangehouden als continuïteitsreserve en ten behoeve van kunstaankopen alsmede voor het project Voices of Tolerance. Aan de vorming van bestemmingsreserves ligt een bestuursbesluit ten grondslag.

Voorziening Groot Onderhoud

De voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van gebouwen wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren volgens het Meerjaren Onderhoud Plan (MOP). De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht. De jaarlijkse subsidie van de gemeente Amsterdam wordt gedoteerd en de uitgaven worden onttrokken.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Verantwoording van baten en lasten in de Staat van Baten en Lasten vindt in beginsel plaats op het tijdstip waarop zij betrekking hebben. Het exploitatiesaldo wordt bepaald als het verschil tussen de baten, toe te rekenen aan de desbetreffende periode, en lasten, op grond van historische kostprijzen, tenzij anders is vermeld. Verliezen worden verantwoord zodra zij voorzienbaar zijn.

Baten

De inkomsten uit exploitatie betreffen de entreegelden, verhuur ruimten, exploitatie onroerend goed en overige inkomsten onder aftrek van over de inkomsten geheven belastingen.

De subsidies hebben betrekking op de jaarlijkse exploitatiesubsidie van de Gemeente Amsterdam, alsmede overige incidentele subsidies. Subsidies met betrekking tot specifieke tentoonstellingen worden gesaldeerd met de kosten aanzien van deze projecten en opgenomen onder de tentoonstellingskosten.

Lasten

De kosten zijn toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben ongeacht of zij tot uitgaven in dat verslagjaar hebben geleid.

Toelichting op de geconsolideerde balans 2019

Activa

	31-dec-19	31-dec-18
Materiële vaste activa		
Pand		
Oudezijds Voorburgwal 40, Oude Huis	1	1
Heintje Hoeksteeg 26	1	1
Oudezijds Voorburgwal 38, Nieuwe Huis	1	1
Heintje Hoekssteeg 23, depot	<u>1</u>	<u>1</u>
	4	4

Alle panden in 2019 zijn ultimo 2015 afgeschreven en op € 1,- per pand gewaardeerd. Volgens de WOZ beschikking bedraagt de waarde van de museum panden per 01-01-2019 circa € 1.730.000,-

Niet kunstvoorwerpen		24.278	20.250
	Inventaris	Automatisering	
Aanschafwaarde	20.127	14.081	34.208
Cumulatieve afschrijving	<u>-3.985</u>	<u>-5.945</u>	<u>-9.930</u>
Boekwaarde per 31 december 2019	16.142	8.136	24.278

De aangeschafte inventaris wordt sinds 2018 geactiveerd. De inventaris wordt in 10 jaar afgeschreven. De automatiseringskosten in 3 jaar.

Vorraden

Inkoopwaarde winkelvoorraad	81.767	87.875
MJK	<u>5.633</u>	<u>3.918</u>
	87.400	91.792

De totale voorraadwaarde is lager in vergelijking met 2018. Er is geen voorziening incurante voorraad opgenomen, omdat de voorraad in het derde kwartaal door middel van een sale is opgeschoond.

	31-dec-19	31-dec-18
Te vorderen bedragen		
Debiteuren	14.740	40.882
MJK	38.605	37.234
Amsterdam Marketing	16.708	19.802
Ziekteverzekering	0	13.599
Pensioenpremie	0	10.951
Uitgaven programmaLab	6.700	6.700
Online tickets	0	6.368
Energierteruggave	0	5.862
Bijdrage Nieuw Leven	0	5.000
Overige	0	6.439
	<u>76.753</u>	<u>152.837</u>

Het saldo van te vorderen bedragen is lager ten opzichte van 2018. In de eerste plaats is het uitstaand debiteurensaldo lager dan in 2018. Ook heeft het te maken met eenmalige vorderingen in 2018, zoals een uitkering voor de ziekteverzekering en een teruggaaf van de pensioenpremie. We hebben wederom een bijdrage van Nieuw Leven mogen ontvangen. Deze ontvangst is in het boekjaar 2019 geweest.

	31-dec-19	31-dec-18
Vooruitbetaalde posten		
Opstalverzekering	14.236	14.236
Kostbaarhedenverzekering	2.187	2.141
Pensioenpremie	5.779	6.396
Overige	7.321	10.405
	<u>29.523</u>	<u>33.178</u>
Liquide middelen		
Spaarrekening ABN	660.661	660.477
Kas	4.929	5.026
ABN AMRO	339.017	126.200
Gelden onderweg	58.790	9.972
	<u>1.063.398</u>	<u>801.675</u>

De liquiditeit is met € 261.723 toegenomen ten opzichte van 2018. Er is met name een grote toename op de bestuurrekening zichtbaar. We hebben niet het hele budget voor groot onderhoud besteed, waardoor de voorziening groot onderhoud toeneemt. Ook is er een forse stijging van het saldo gelden onderweg vanwege circa € 49.000 aan kasafdrachten die na balansdatum per bank zijn ontvangen.

Passiva

	31-dec-19	31-dec-18
Algemene reserve		
Saldo begin boekjaar	604.526	597.002
Af: dotatie bestemmingsreserve Continuïteit	-225.000	0
Bij: resultaat volgens resultaatbestemming	<u>18.974</u>	<u>7.524</u>
Stand per 31 december	398.500	604.526
Bestemmingsreserve Continuïteit		
Saldo begin boekjaar	0	
Bij: toevoeging vanuit algemene reserve	<u>225.000</u>	
Stand per 31 december bestemmingsreserve Continuïteit	225.000	
Bestemmingsreserve Kunstaankopen		
Saldo begin boekjaar	0	
Bij: toevoeging vanuit resultaatbestemming	<u>25.000</u>	
Stand per 31 december bestemmingsreserve Kunstaankopen	<u>25.000</u>	
Bestemmingsreserve Voices of Tolerance		
Saldo begin boekjaar	0	
Bij: toevoeging vanuit algemene reserve	<u>7.500</u>	
Stand per 31 december bestemmingsreserve Continuïteit	<u>7.500</u>	

In 2019 heeft de directeur-bestuurder besloten om het advies vanuit het accountantsverslag 2018 op te volgen en een bestemmingsreserve te vormen vanuit de algemene reserve t.b.v. de continuïteit van de organisatie voor het geval zich calamiteiten voordoen waarbij sprake kan zijn van dalende inkomsten of doorlopende uitgaven. De omvang ultimo 2019 is bepaald op een schatting van de vaste lasten ad € 1,5 miljoen waarvan 15% is voorzien in deze bestemmingsreserve.

Van het positieve resultaat van 2019 is, conform bestuursbesluit, € 25.000,- bestemd voor de aankoop van twee kunstwerken van Eran Shakine in 2020. Het overige deel van het resultaat is gedoteerd aan de algemene reserve.

	31-dec-19	31-dec-18
Voorziening groot onderhoud		
Stand per 1 januari	249.447	204.345
bij: dotatie	146.500	146.500
af: onttrekkingen	<u>-86.089</u>	<u>-101.398</u>
	309.858	249.447

Het reguliere onderhoud is beschreven in een Meerjaren Onderhoudsplan (MOP) en de financiering daarvan is geborgd door jaarlijkse dotaties aan de voorziening Groot Onderhoud. Door per saldo een dotatie van € 60.411 in 2019 bedraagt de stand van de voorziening op 31 december 2019 € 309.858. In het bestuursverslag is een uitgebreidere toelichting opgenomen.

	31-dec-19	31-dec-18
Te betalen posten		
Inhuur personeel	10.708	4.488
Accountant	4.500	4.250
Overige	11.902	13.180
	<u>27.110</u>	<u>21.918</u>
 Te betalen personeelskosten		
Salarissen	2.663	0
Vakantiegeld	32.984	31.641
Vakantiedagen	31.716	26.190
	<u>67.363</u>	<u>57.831</u>
 Vooruit ontvangen bedragen		
KSBW	5.000	0
Juliana Zusters t.b.v. educatie	9.187	9.187
Voices of Tolerance Vfonds	0	22.937
Jongerenconferentie	30.000	0
Vergezicht	20.885	28.636
Overige	0	255
	<u>65.072</u>	<u>61.015</u>

Te betalen kosten betreffen de verwachte kosten waarvoor de facturen op 31 december 2019 nog niet waren ontvangen. Het bedrag is hoger dan in 2018, voornamelijk vanwege een factuur voor de inhuur voor presentatiewerkzaamheden. Daarnaast 50% van de kosten van de accountant voor de controle van 2019 en overige kosten.

Te betalen personeelskosten zijn toegenomen, vanwege hoger vakantiegeld door meer personeel ultimo 2019 en de indexatie van de salarissen. Daarnaast zijn er minder vakantiedagen opgenomen, waardoor de reservering van de vakantiedagen is gestegen.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Per 1 januari 2017 is een huurverplichting aangegaan voor de periode van 5 jaar tot en met 31 december 2022 met de Stichting Amsterdam Museum voor het depot, gelegen aan de Back-Upstraat 4, 1033 NX te Amsterdam. De totale jaarlijkse huurprijs bedraagt € 15.000,-.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten 2019

Baten

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Publieksinkomsten			
Entree	732.329	583.600	596.791
Entree MJK	148.490	160.000	134.764
Entree IAM	<u>76.387</u>	<u>80.000</u>	<u>83.252</u>
	957.206	823.600	814.808
Giften, donaties	5.080	5.000	1.100
Opbrengst bijeenkomsten	9.535	8.500	8.490
Netto inkomsten horeca	68.648	52.700	31.131
Netto inkomsten museumwinkel	36.045	37.000	38.714
Contributies van Vrienden	6.297	8.000	11.144
Rentebaten	65		280
Projectsubsidies en overige inkomsten	61.939	39.000	137.883
Verkoop rondleidingen	<u>24.617</u>	<u>23.500</u>	<u>21.120</u>
Totaal overige inkomsten	212.226	173.700	249.863
Subsidie AFK	599.333	599.332	583.008
Totaal inkomsten	1.768.765	1.596.632	1.647.679

De realisatie van de publieksinkomsten zijn ruim € 133.000 hoger dan begroot. Dit komt enerzijds door iets hogere bezoekersaantallen, maar ook door een toename van het volbetalende publiek. De inkomsten voor bezoek met een museumkaart is flink gedaald ten opzichte van 2018, net zoals het gebruik van de I Amsterdamcard.

De netto inkomsten van de horeca zijn flink toegenomen, zowel in vergelijking met de begroting als met de realisatie in 2018. Er is een nieuwe manager aangesteld die de omzet heeft weten te verhogen en de kosten te verlagen. De netto inkomsten van de museumwinkel zijn iets lager dan begroot en gerealiseerd in 2018, maar nog op een vergelijkbaar niveau.

De projectsubsidies en overige inkomsten bestaan uit: subsidie van het V-fonds en Vergezicht voor de projecten van Voices of Tolerance.

Tegenover de inkomsten voor de verkoop van rondleidingen staan kosten voor rondleiders van circa € 18.298,-

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Personeel			
Salarissen en sociale lasten	976.108	863.500	882.269
Pensioenlasten	52.906	57.500	65.055
Inhuur personeel	50.756	62.000	68.905
Rondleiders	18.298	20.000	16.597
Opleiding, training	4.928	8.600	8.754
Overige personeelskosten	28.477	24.000	23.314
	<u>1.131.473</u>	<u>1.035.600</u>	<u>1.064.894</u>

De totale personeelslasten zijn circa € 95.000 hoger dan begroot en circa € 67.000 hoger dan gerealiseerd in 2018. Hiervan zijn de salarissen en sociale lasten de grootste namelijk € 112.000 hoger dan begroot. Een deel van de loonkosten wordt gedekt uit projectsubsidies voor Voices of Tolerance. Het museum zet in op groei en in verband met de ontvlechting met het Amsterdam Museum, zijn een aantal functies 'in huis' gehaald, zoals een manager financiën en personeelszaken en een medewerker boekingen en reserveringen. Om deze reden is de organisatie versterkt, wat resulteert in hogere salarislasten. De lasten voor inhuur van personeel zijn wel gedaald. Ten opzichte van 2018 lijken de pensioenpremies lager, echter was een deel ten onterecht betaalde pensioenpremie hier verantwoord met daartegenover een bate voor het te veel betaalde bedrag.

Bij Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder zijn in 2019 gemiddeld 17,8 FTE werkzaam (2018: 15,5 FTE).

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Afschrijvingen	6.706	0	3.223

De afschrijvingslasten zijn in 2019 niet begroot, omdat deze al was vastgesteld voordat bij het opmaken van de jaarrekening 2018 is besloten een stelselwijziging door te voeren. Door investeringen eind 2018 is het afschrijvingsbedrag hoger in 2019.

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Huisvesting			
Dotatie groot onderhoud	146.500	146.500	146.500
Schoonmaak	60.722	64.000	70.054
Verzekering gebouw	19.946	28.000	26.951
Energie	28.118	24.750	20.887
Beveiliging	32.356	28.000	29.597
Klein onderhoud	4.648	15.000	9.311
Belastingen	9.766	7.550	6.829
Water	1.020	0	1.469
Heintje Hoekssteegpanden	2.283	0	2.112
Overige huisvesting	5.069	9.500	12.654
	<u>310.428</u>	<u>323.300</u>	<u>326.364</u>

De schoonmaakkosten zijn gedaald door nieuwe prijsafspraken. De verzekeringskosten zijn uitgesplitst. Het deel dat geen betrekking heeft op het gebouw, wordt gepresenteerd onder de algemene kosten. De energiekosten zijn hoger ten opzichte van de begroting en 2018, onder andere door grotere uitdagingen op klimaatgebied. De beveiligingskosten zijn ook hoger ten opzichte van 2018 en de begroting. Er hebben extra werkzaamheden plaatsgevonden, zoals het verplaatsen en vervangen van bewegingsmelders.

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Algemene kosten			
Administratiekantoor	18.625	20.000	20.650
Porto tel ICT	23.084	19.800	12.573
Ontvlechten ICT	14.380	0	
Accountant	13.273	8.500	8.500
Kantoorinventaris	-	4.500	2.171
Vergader/bestuurskosten	279	0	836
Representatie	5.135	0	4.450
Kantoorbenodigdheden	2.951	4.000	5.598
Contributies	4.236	0	4.409
Rente en bankkosten	3.314	4.000	6.801
Onderhoud kantoorinventaris	3.433	0	2.323
Verzekeringen	12.653	0	0
Overige algemene kosten	906	11.560	2.192
Advieskosten	4.194	0	5.954
Reis verblijfkosten	2.209	0	4.585
Abonnementen	1.824	0	313
	<u>110.496</u>	<u>72.360</u>	<u>81.355</u>

De algemene kosten zijn op diverse posten onder- en overschreden. De ICT-kosten zijn hoger uitgevallen ten opzichte van 2018. De door het Stichting Amsterdam Museum doorbelaste kosten zijn toegenomen. Ook hebben we te maken met ICT-kosten in verband met de ontvlechting. Deze kosten waren niet begroot. De verzekeringen waren tot 2018 volledig verantwoord onder de huisvestingskosten en zijn met ingang van 2019 gesplitst.

Op het gebied van telefonie en kassa zijn er extra eenmalige uitgaven gedaan. De verzekeringen zijn gesplitst. Het overige is te vinden bij verzekeringskosten gebouw.

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
Collectiekosten	17.205	22.000	16.689

Er is in 2019 minder uitgegeven ten behoeve van de collectie in vergelijking met de begroting, maar het is vergelijkbaar met 2018.

Marketing	21.673	23.000	24.339
------------------	--------	--------	--------

De publiciteitskosten zijn iets lager dan begroot. In 2020 gaat er meer aandacht worden besteed aan marketing.

Educatie, tentoonstellingen en activiteiten			
Educatie en scholenaanbod	29.136	44.500	60.517
Audiotour	41.966	40.000	37.888
Tentoonstellingen	38.124	6.485	12.774
Museumn8	1.353	1.000	3.863
Overige activiteiten	225	7.500	7.052
Kosten concerten, missen en evenementen	<u>8.505</u>	<u>4.015</u>	<u>1.196</u>
	119.310	103.500	123.290

Het budget voor educatie, tentoonstellingen en activiteiten wordt op een aantal budgetten overschreden. Hier staan ook hogere inkomsten tegenover. De educatieve kosten zijn lager dan begroot en in 2018, omdat een aantal projecten naar 2020 zijn verschoven en/of deels zijn ondergebracht bij tentoonstellingskosten. Onder andere door het toevoegen van de Chinese taal, zijn de kosten van de audiotour iets gestegen. De tentoonstellingskosten zijn hoger dan in 2018 en in eerste instantie begroot. Dit komt met name door de succesvolle tentoonstelling A Muslim, a Christian en a Jew van Eran Shakine.

Amsterdam, 16 maart 2020

Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder

Origineel getekend door:

Mw. drs. B.S.H.H. Büchner, directeur-bestuurder

Prestatieverantwoording 2019

	Begroting	Begroting	Realisatie	Realisatie
	Aantal Activiteit 2019	Aantal bezoek 2019	Aantal Activiteit 2019	Aantal bezoek 2019
Prestatieafspraken				
Eigen programmering	12	110.000	19	116.216
Digitale activiteiten	5	24.500	5	18.366
Langdurende talentontwikkeling		1.100		970
Schoolgebonden binnen Amsterdam				
PO			27	400
VMBO				
VO	70	1.050	20	293
S(V)O				
Buiten Adam				
PO			2	34
VMBO				
VO	163	2.450	157	2.358
S(V)O				
Niet-schoolgebonden binnen Amsterdam				
van 4 tot 12				242
van 12 tot 18				
vanaf 18				
Buiten Adam				
van 4 tot 12				
van 12 tot 18				
vanaf 18				

Overige toelichtingen

Het museum is een Stichting met een ANBI status. De bestuurder was in 2019 mw. drs. B.S.H.H. Büchner. De Stichting heeft een raad van toezicht die in beslotenheid vergadert met de directeur-bestuurder. De samenstelling van de raad van toezicht op 31 december 2019 was als volgt:

- Dhr. drs. F.W.J. Holterhues, voorzitter
- Dhr. M.W. Meijer
- Dhr. drs. D.J. Slot
- Mw. mr. S. Karadag
- Mw. drs. E. Stoop

Bezoldiging bestuur en raad van toezicht

Conform de vrijstelling van BW 2:383 (RJ 640.413) is de bezoldiging bestuurders achterwege gelaten omdat de opgave herleid kan worden tot één enkele natuurlijke persoon.

De raad van toezicht leden ontvangen geen bezoldiging. Kosten die ten behoeve van het uitoefenen van de functie zijn gemaakt, kunnen op declaratiebasis worden vergoed.

Nevenfuncties raad van toezicht

Max Meijer – venoot TiMe Amsterdam

Toezichtouder sinds 1 oktober 2014

-Lid bestuur Shinkichi Tajiri Stichting

Eric Holterhues – directeur-bestuurder Oikocredit Nederland

Toezichtouder / voorzitter sinds 1 januari 2017

- Lid van de raad van toezicht van de Gerrit Rietveld Academie, tevens voorzitter van de auditcommissie
- Lid van de Kring van vaste adviseurs van de Raad voor Cultuur
- Lid van de Financial Committee van de Nederlandse en Vlaamse Regio van de Jezuïeten
- Lid van de Adviesraad van Tijdschrift Boekman
- Vicevoorzitter Raad van Toezicht Stichting Stadsschouwburg Utrecht

Diederik Slot – directeur Porticus Nederland

Toezichtouder sinds 1 januari 2017

- Lid van de raad van toezicht van het Psoriasis Behandelcentrum Midden Nederland
- Lid bestuur Porticus België
- Lidmaatschap van Lions Club Renkum
- Lid bestuur Lokale Fondsen Nederland

Evita Fleur Stoop - cmo Benelux IBM

Toezichtouder sinds 1 maart 2018

Sevil Karadag – Attorney at Law / Owner Karadag Advocatuur

Toezichtouder sinds 1 maart 2018

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Op de volgende pagina is de controleverklaring van CROP registeraccountants opgenomen.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de bestuurder en Raad van Toezicht van Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder te Amsterdam alsmede de Stichting Amsterdam Fonds voor de Kunst

A. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 Organisatieszonder-winststreven (RJ 640);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de aan de subsidie verbonden verplichtingen zoals vastgelegd in de subsidiebeschikking van Stichting Amsterdam Fonds voor de Kunst met referentienummer: 2016.0207 in het kader van de Regeling vierjarige subsidies AFK 2017-2020.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Meerjarige Subsidies AFK Kunstenplanperiode 2017-2020 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Museum Ons' Lieve Heer op Solder zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het financieel verslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 Organisaties-zonder-winststreven en het Handboek Verantwoording Meerjarige Subsidies 2017-2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 Organisaties-zonder-winststreven en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 Organisaties-zonder-winststreven.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en toezichthoudend orgaan voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 Organisaties-zonder-winststreven. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen zoals het Handboek Verantwoording Meerjarige Subsidies 2017-2020. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief

is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Meerjarige Subsidies AFK Kunstenplanperiode 2017-2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheids-eisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nieuwegein, 24 maart 2020

CROP registeraccountants

T. van der Meulen RA